

Läsnyckel

Titti och den tama kråkan

av Marie Duedahl

illustrationer av Lilian Brøgger

Hegas arbetsmaterial heter nu Läsnycklar – med lite mer fokus på samtal och bearbetning än tidigare. Vi vill att böckerna ska räcka länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt och på olika plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren, språket eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Titti och den tama kråkan är en sorglig och varm berättelse om Titti som flyttar in med sin mamma i ett nytt hus. Titti orkar inte bo där och grannarna är dumma, men så möter hon grannflickan Snö. Snö är dödssjuk men tillsammans med henne – och en kråka – får Titti ett par fina stunder tills den dagen ambulansen kommer...

Titti och den tama kråkan kan ingå i tema-arbeten om vänskap, sjukdom och döden. Boken passar fint som egen nybörjarläsning från andra klass eller som högläsningssbok, men är ingen bok en ung läsare ska lämnas ensam med. Det allvarliga temat väcker tankar och funderingar på hur det känns att dö, vara obotligt sjuk eller mista någon nära, och gör att boken behöver följas upp av samtal. Avsätt tid för detta redan innan ni börjar med läsningen!

Det är mycket psykologi i färger och i Lilian Brøggers övervägande grå-blå-svarta skala följer illustrationerna lyhört textförlagan. Med lekfulla perspektiv och snedvridna former bäddar hon in den sorgliga berättelsen om Titti, kråkan och Snö i en hoppingivande lätthet.

Välj ut frågor och uppgifter utefter vad som passar din klass/barngrupp. Jobbar du med yngre barn får förstås skrivuppgifter förvandlas till något annat. Uppgifterna kan användas både individuellt och gemensamt i t ex boksamtal. Beroende på grupp och undervisningssituation kan ni välja att jobba med uppgifterna under läsningens gång, eller efteråt.

Tillsammans kommer ni säkert på många fler sätt att aktivera språket och sätta igång fantasin med hjälp av boken. Ta vara på era idéer!

Före läsningen

Titta (tillsammans) på omslagets framsida och läs bokens titel (*Tips! Scanna in omslaget och visa via dator så ser alla bra.*) Fundera på/diskutera:

Vilka ser du på omslaget? Var står flickan?

En tam kråka är något ovanligt, vad kan en sådan? Hur ser du att kråkan på bilden är tam?

Har du sett/träffat någon annan tam fågel någon gång? Var i så fall? Hur bodde den?

Är det skillnad på burfåglar och den här tama kråkan, tror du?

Vad tror du boken kommer att handla om?

Nu har gruppen tillsammans skapat förförståelse, aktiverat egna känslor och är förhoppningsvis nyfiken på vad som kommer att hända Titti och den tama kråkan.

Innan du/ni börjar läsa boken, ta fram papper och penna (eller anteckna på tavlan)! Då kan du/ni skriva upp svåra ord eller annat du/ni kommer på under läsningens gång.

Nu läser vi!

Under läsningen

Att samtala om under läsningens gång:

Innehåll

Börja med att läsa kapitelrubrikerna – får du några idéer om vad som kommer att hända i boken?

Titti är sur

Sid 4-5

Var står Titti nu?

Titti trivs inte alls i huset hon och mamma har flyttat in i. Det är fult och gammalt. Hur tror du det såg ut där Titti bodde innan?

Vi får aldrig riktigt veta varför Titti flyttat, men vi kan ana att hon säkert helst låtit bli. Varför tror du att Titti och hennes mamma bytt bostad?

Titti är sur, men hur mår kråkan?

Ser kråkan att Titti räcker ut tungan åt den?

Sid 6-7

Titti backar, varför?

Var faller klicken kråkan släpper? Visa!

Härma kråkan när den kraxar. Tycker du också att det låter som om den skrattar?

Tycker du som Titti att kråkan är super-läskig? Varför/varför inte?

Sid 8-9

Titti bara vet att grannen är dum. Tror du att hon har träffat grannen? Om inte, hur vet hon att det är så? Kan man bara veta sånt?

Har du känt likadant någon gång?

Vit som snö

Sid 10-11

Titta på bilden av flickan i dörröppningen. Hur ser hon ut?

Läs texten. Flickan som öppnar dörren kan nästan inte lyfta mjölpåsen. Har du känt dig så svag någon gång?

Vad tror du det är för fel på flickan?

Sid 12-13

Titti tycker att Snö är lika vit som snö, men hon behåller sin tanke för sig själv. Varför?

Titti är för sur för att leka. Hon säger att de kanske kan leka en annan dag. Snö som ligger i sängen, tittar ut på regnet och säger nästan precis samma sak: *"Ja, en annan dag."* Vad tror du Snö tänker medan hon säger det?

Ett svagt hjärta

Sid 14-15

När Titti hälsar på Snö igen, kan hon inte låta bli att titta på hennes smala ben. Varför försöker hon ens? Hade det varit bättre om hon låtit bli, tycker du?

Hur kan man se om någon är sjuk?

Känner du någon med svagt hjärta? Märker man det på honom/henne?

Sid 16-17

Varför har Snö så bråttom ner under täcket?

Snö ser på Titti att hennes mamma berättat om hennes svaga hjärta. Hur kan något man just fått veta synas på det sättet? Kan du se det på Titti?

Hade Snö tyckt att det varit bättre om hennes mamma inte berättat om sjukdomen?
Varför/varför inte?

Tror du att hon hade berättat det själv? Finns det något ställe i berättelsen som får dig att tänka som du gör?

Ska vi leka då? undrar Snö igen. Tror du att Titti vill det den här gången? Och i så fall, vad tror du att de leker?

Jag önskar det var jag

Sid 18-19

Titti säger att hon inte orkar börja i sin nya skola. Vad menar hon med det? Är hon trött?

Kan det ha hänt något speciellt som gjort att hon tappat orken?

Varför börjar hon plötsligt tala om vädret?

Vad gör Titti generad?

Tror du att Snö får gå ut för sin mamma?

Sid 20-21

Vad tror du kråkan kommer att göra med nöten?

Titti skriker åt kråkan att sticka. Vad hade du gjort om du var Titti?

Hur tror du att Snö kommit på att kråkan är smart?

Sid 22-23

Tror du att Titti kan bli vän med kråkan? Och kråkan med Titti?

Blått ljus

Sid 24-25

Kråkan sitter på Snös axel. Tror du att Titti hade vågat ha kråkan på axeln? Hade du vågat det?

Vems är benet till vänster på sidan 24?

Hos Snö händer det inte så mycket, så hon gillar att lyssna på vad som händer andra. Vad berättar Titti om hunden? Känner du igen rasen? Och vad tror du hon säger om Viggo?

Förstår kråkan vad Titti berättar, tror du?

Sid 26-27

Vad är det för blått ljus som lyser upp trapphuset? Vilka är männen?

Har du sett andra bilar med blåljus på taket? Varför har bara vissa bilar blåljus och inte alla?

Vad har hänt med Snö? Vad i bilden och texten får dig att tänka så?

Vart kommer de båda männen att föra Snö?

En ny vän

Sid 28-29

Titta på bilden på sidan 28. Hur känner sig Titti?

Kapitlet heter *En ny vän*. Vem är den nya vännen?

Vad ropar Titti till kråkan den här gången, tror du?

Vad vill kråkan, där den sitter på Snös balkong?

Sid 30-31

Vad måste Titti göra för att locka till sig kråkan?

Titta på bilden på sidan 31. Vad är det för stjärnor som singlar ner från himlen?

Efter läsningen

Snö dör. Hennes hjärta orkar inte mer. Tror du att hon anat eller vetat att hon ska dö? Finns det något ställe i texten eller något i bilderna som får dig att tro det?

Ett kapitel heter *Jag önskar det var jag*. Det är Snö som längtar efter att få gå i skolan. Hon skulle gärna byta med Titti. Oftast säger man så när någon annan varit med om något roligt, men ibland kan det vara tvärt om, att man vill byta med någon som har det svårt. Har du känt så någon gång?

Har du läst om någon som dör tidigare? Berätta, vad hände i den boken, fanns det någon som sörjde den som dog?

Kråkor är riktigt smarta, säger Snö och visar nöt-tricket. Finns det något annat ställe i texten/bilderna där det blir tydligt att kråkan är intelligent?

I början tycker Titti att huset är dumt. Tror du att hon tycker likadant i slutet av berättelsen eller har hon ändrat sig? Dela med dig av dina tankar och vad som får dig att tro det!

Gå tillbaka till bokomslaget. Kommer du ihåg vad du först tänkte om bilden? Tänker du likadant nu? Om inte, vad har förändrats?

Tycker du att bokens titel är ett bra namn på boken? Skulle den ha kunnat heta något annat?

Tyckte du om boken? Varför/varför inte?

Finns det något du vill säga eller prata om, som vi inte tagit upp än eller inte pratat om tillräckligt mycket?

Arbeta vidare

Om att sörja

Snös mamma gråter. Hon sörjer sin dotter. Har du sörjt någon eller sett dina föräldrar sörja? Grät du/ni då? Gjorde du/ni något för att trösta dig/er?

Tankar om döden

Vad tror du händer efter döden? Vad tror dina klasskamrater?

Namnsymbolik

Snö heter så för att det snöade den dag hon föddes. Det är ett symboliskt namn. Hon har fått det för att det betyder något. Titta på bilden på sidan 31. Det snöar på hennes dödsdag också. Det är som om snön följer henne både in i och ut ur livet. Det gör namnets betydelse ännu tydligare. Namn i böcker har ofta en mening. Gör eleverna uppmärksamma på namnsymboliken! Har de läst Bröderna Lejonhjärta av Astrid Lindgren, då minns de säkert nioåriga Karl Lejon. Precis som Snö är han sjuk och vet att han snart ska dö. Hans storebror Jonatan kallar honom Skorpan för att han tycker så mycket om skorpor. Fundera, kommer ni på fler bokfigurer med symboliska namn?

Natur-namn

Snö är ett ovanligt namn, men många efternamn har något med naturen att göra. Man kan heta Lindskog och Forsberg. Hur många natur-namn finns i klassen och/eller i parallellklassen? Kolla i skolkatalogen och gör en lista. Hitta sedan på egna natur-namn!

Kråksymbolik

Både kråkor och korpar brukar symbolisera döden. Folk i Norden trodde länge att en kråka stod för döden, precis som hjärtan står för kärlek eller den vita duvan står för fred. Såg man en kråka kunde det tolkas som om döden var på väg. Kråkan i boken kan ses som en symbol för döden, tycker du den tolkningen passar? Varför/varför inte?

Om språket

Ordet kråka kan betyda så många olika saker. Har du hört någon säga:

Sluta peta kråkor!

Kan du sätta en kråka/kråkfot här?

Vilket kråkslott, bor det någon där?

Det fina i kråksången är att jag kan börja senare.

Fråga runt bland dina lärare om de vet vad som menas i de fyra exemplen.

Fågeltema

Samla kråkfakta! Gå in på <http://www.fageln.se/art/kraka.aspx>, det är en fågelbok på nätet där du kan få reda på hur stor en kråka kan bli, vad den äter (när den inte käkar nötter förstås) och lyssna på dess läte. Gör ett litet faktablad!

I Fågelboken på nätet och i fågelböckerna i ditt bibliotek kan du lära dig massvis om fåglar. Slå upp och läs på om t ex skatan som även den tillhör kråkfamiljen. Väljer ni olika fåglar kan ni göra en utställning med era olika fågel-affischer i korridoren och presentera de olika arterna för varandra.

Under rubriken *Landskapsfåglar* på webbsidan kan du ta reda på vilken fågel som är din landskapsfågel och under rubriken *Direktsändning* kan du följa aktiviteterna i ett fågelbo via webbkamera. Se och hör vad som händer i fiskgjusens bo eller hos den mindre skrikörnen!

Andra kråkor

Kråkor finns det gott om, både i andra böcker och sånger. Gå till biblioteket och läs en bok om Mamma Mu och Kråkan av Jujja och Tomas Wieslander. Sjung sedan *Prästens lilla kråka* och lyssna på *Flickan och kråkan*, en sång av Mikael Wiehe (från 1981 på albumet *Kråksånger*, inspelning med Timbuktu finns också). Liknar kråkorna varandra på något sätt?

Mikael Wiehe skrev sin sång inspirerad av den här målningen:

Den är gjord av Oscar Cleve och heter *Liten flicka ilar till veterinär med skadskjuten kråka*. Sången är minst lika sorglig som berättelsen om Snö. Titta på bilden en stund och skriv en berättelse eller sång inspirerad av den.

Rita känslor

Snö ser på Titti att hennes mamma har berättat om hennes svaga hjärta. Jämför Tittis ansiktsuttryck på sidan 12, 16 och 28. Ser du skillnaden? Om du iakttar ansiktsuttryck, ser du att de förändras hela tiden. Berättar du en glad nyhet, lyser ansiktet upp, berättar du en sorglig eller överraskande nyhet kommer det att synas det med. Rita ett självporträtt före och efter du fått reda på något. Om du vill kan du rita två olika ansiktshalvor i ett huvud. Skriv om känslorna i ditt ansikte, om vad som fått ansiktsuttrycket att förändras och häng upp lappen under din bild.

Om sjukdomar

Ett svagt hjärta är inget som går över. Sjukdomar som inte går att bota eller som håller i sig länge, kallas kroniska. De får man lära sig att leva med. En del är vanliga, t ex diabetes och astma. Ta reda på vad en person med astma eller diabetes måste tänka på/göra.

Kanske finns det någon i klassen som kan berätta, om inte, gå och hälsa på hos skolsyster.

En dag som Snö

"Jag är inte med om så mycket", säger Snö. Vad tror du att hon gör hela dagarna? Hur får hon tiden att gå? Skriv en sida i Snös dagbok.

Doften av regn

Snö älskar doften av regn. Gå ut när det regnar och lukta. Hur doftar det? Doftar det annorlunda än när solen skiner?

Mät din puls

Snös hjärta är svagt, det är ovanligt. De flesta har starka hjärtan. Lägg en hand under din vänstra bröstorg och känn hur ditt slår!

Ett annat sätt att känna hur hjärtat jobbar är att mäta pulsen. Lägg pek- och långfingret på insidan av din handled eller på sidan av din hals och tryck till lätt. Rör det på sig där inne? Det är blodet, som hjärtat pumpar runt i kroppen, varje gång det slår. Du kan räkna antalet slag per minut, det kallas att ta pulsen. Vår puls förändras när vi blir äldre. Barn under tio år har vanligen en puls på mellan 110-140 slag per minut, medan barn över tio år brukar ha en puls på 60-80 slag. Pulsen ökar om du anstränger dig. Mät din puls efter att du rört på dig, då märker du skillnaden.

Mycket läsnöje!